

Voorlopige Algerijnse Regering een overeenkomst hadden gesloten over de beëindiging van de vijandelijkheden, kwam dan ook niet als een verrassing. Toen op 19 maart het vuren werd gestaakt, bleek dat het FLN de Moslems in een ijzeren discipline gevangen hield: er vonden geen vlagvertoon en demonstraties plaats. Algerije was onafhankelijk!

Literatuur

Keesing's Historisch Archief

S. P. Huntington — *Changing patterns of military politics*, hfdst. 5. The Free Press of Glencoe, New York.

P. Paret — *J. Roy. United Serv. Inst.* 104(1959).

A. Hatch — *De onbekende De Gaulle*. H. J. W. Becht, Amsterdam.

J. Lartéquy — *De Centurio's*. Elsevier, Amsterdam.

J. Lartéquy — *De Pretorianen*. Elsevier, Amsterdam.

A. Fabre-Luce — *Het proces „Charles de Gaulle”*, Ad. M. C. Stok, Den Haag.

P. Leullette — *Rode baretten*. De Boekerij, Baarn.

G. Perrault — *Les parachutistes*. Ed. du Seuil, Parijs.

C. Delmas — *La guerre révolutionnaire*. Presses Universitaires de France. Parijs (1959).

G. A. Kelly — *Mil. Rev.* (1960)(7).

R. B. Rigg — *Twilight war*. Armor Facultij, U.S. Army War College.

E. O'Ballance — *Army Quart. and Defense J.* (1960)(4); (1961)(1).

V. J. Croizat — *Marine Corps Gaz.* (1957)(1).

F. M. Osanka — *Modern guerilla warfare — Partisan tactics Algerian style*. The Free Press of Glencoe, New York (1962).

C. Montfort — *Rev. Mil. Suisse* (1958)(7).

Uit de buitenlandse vakpers

Het Chinees-Russische geschil

De Chinees-Russische tegenstelling wordt verondersteld in hoofdzaak haar oorzaak te hebben in principiële-ideologische gronden, in het bijzonder m.b.t. de vraag of de oorlog, ter verbreiding van het communisme, al of niet een hanteerbaar aanvaardbaar middel is. Schr. wijst echter erop dat er in dit geschil ook nationalistische en psychologische factoren een rol spelen.

In 1958/59 werd de tegenstelling duidelijk, doordat de Sovjets te kennen gaven dat de overeenkomst van 1957 betreffende „technische wapensteun”, niet betekende dat China nu ook de beschikking kreeg over A-wapens. De zeggenschap over de inzet van deze wapens moest voorbehouden blijven aan de S.U.

De Chinezen wensten hierin niet te berusten. De aftocht van de Russische technici uit China in juli 1960 kwam zo onverwacht en was zo'n slag voor China dat, ongeacht verder Russische vijandige maatregelen, alleen op grond hiervan, de Sovjet-Unie in Chinese ogen als hoogst onbetrouwbaar moest worden gekwalificeerd. Na juli 1960 verslechterden de betrekkingen voortdurend. Tijdens het 22e partijcongres kwam de tweespalt in de openbaarheid. Sindsdien verschillen beide landen van mening op elk denkbaar gebied.

Aangezien de hedendaagse militaire revolutie, en haar consequenties t.a.v. strategie en wereldpolitiek, bij voortduring onze aandacht vragen, is het noodzakelijk erop te wijzen dat de Chinees-Russische tegenstelling zowel ideologisch als praktisch, in belangrijke mate berust op problemen van oorlog en defensie.

Schr. neemt eerst in beschouwing de onderlinge betrekkingen, voortvloeiend uit het defensief verbond tussen beide landen, om vervolgens de consequenties van een mogelijk militair conflict onder ogen te zien.

De S.U. is bij het verdrag van 1950 gebonden, China te hulp te komen in geval dit land wordt aangevallen door Japan of één van diens bondgenoten. Het laatste is uiteraard gericht tegen de V.S. Hoewel de Russische partij-theoreticus Soeslov, nog in februari 1964 in een

toespraak de verzekering gaf van Ruslands bereidheid om in voorkomend geval China te hulp te komen, is schr. van mening dat, los van de huidige controverse, alleen al op grond van de huidige wereldsituatie de kans dat de S.U. haar verplichtingen jegens China zal nakomen, aanmerkelijk kleiner is geworden. Op grond van de suprematie van de Amerikaanse vergeldingsmacht, is het bv. niet aan te nemen dat de S.U. een nucleaire aanval zou ontketenen op de V.S., als China, i.v.m. een conflictsituatie met dat land, daarom zou vragen. Dit zou nl. leiden tot vernietiging van de S.U., terwijl China relatief gaaf uit de strijd zou komen.

Overigens kan men zich toch moeilijk indenken dat de V.S. een grootscheepse nucleaire aanval zouden doen op China, dan wel een invasie tegen dat land zouden overwegen. China immers, zoals bewezen door het Japanse voorbeeld, is niet te bezetten.

Vijandelijkheden tussen China en de V.S. zouden zich wel kunnen ontwikkelen uit een situatie waarbij de Chinezen op grote schaal met „vrijwilligers” aan een lokaal conflict deelnemen, zoals mogelijk zou zijn in Vietnam, of elders in Azië. Indien de V.S. onder dergelijke omstandigheden zouden overgaan tot plaatselijke actie (luavn) tegen de Chinese bases van waaruit die steun wordt verleend, dan is een beroep van China op Rusland, gebaseerd op het verdrag van 1950, te verwachten.

De reactie van Moskou ziet schr. als volgt.

— Eerst zal moeten worden bepaald of de vijandelijkheden het gevolg zijn van nodeloze Chinese provocatie, of dat dit land het slachtoffer is van een niet uitgelokte aanval.

— Vervolgens zal worden nagegaan in hoeverre Sovjet-hulp Amerikaanse nucleaire tegenacties op Russisch gebied zal uitlokken.

— Zo dit het geval is, zal waarschijnlijk de Sovjet-russische hulp zich beperken tot materiële steun, onder gelijktijdige maximale inspanning op het politieke front,

teneinde de V.S. te bewegen hun acties op te schorten resp. te staken.

Indien zich echter een Amerikaans-Chinees conflict zou ontwikkelen in een gebied dat direct van invloed is op de veiligheid van de S.U., bv. Mantsjoerije, en het Chinese communistische bewind met ondergang wordt bedreigd, dan wordt de S.U. opnieuw voor een dilemma gesteld. Er mag worden verondersteld dat de S.U. onder dergelijke omstandigheden zo nodig zal interveniëren teneinde het behoud van een communistisch regime in het nabuurland veilig te stellen.

In het algemeen kunnen wij aannemen dat, ingeval van Amerikaans-Chinese vijandelijkheden, niet behoeft te worden verwacht dat Rusland automatisch, alleen op grond van het verdrag van 1950, zich in een nucleaire oorlog zal storten.

Soeslov betoogde in zijn speech van februari 1964 dat China geen kernwapens nodig heeft, omdat het immers de bescherming geniet van Rusland, zoals vastgelegd in het verdrag van 1950. De Chinezen zijn volgens schr. echter tot de conclusie gekomen dat de Russische garantie alleen enig effect zal hebben in situaties waarbij de veiligheid van de S.U. zelf in het geding is. Op deze grond zullen overwegingen van militaire aard geen sterk motief kunnen zijn om de eenheid in het communistische blok te handhaven. Peking accepteert het dat het ingeval van een oorlog met de V.S. hoogst waarschijnlijk op zichzelf zal zijn aangewezen.

Er is nog een aspect van de Chinees-Russische overeenkomst dat, op grond van de huidige ontwikkeling, vermeldenswaard is. Het is normaal dat bondgenoten samenwerken, resp. elkaar steunen op het gebied van wapens en uitrusting. Dit was ook het geval met Rusland en China, echter slechts tot 1960. Sindsdien heeft de S.U. niet alleen alle wapenleveranties aan China gestaakt, doch is bovendien overgegaan tot levering van moderne wapens aan niet-communistische buurlanden, o.a. India, waarmee China n.b. in 1962 in openlijk conflict was. Er is dus voor China alle reden om de waarde van het verdrag van 1950 niet te hoog te achten.

Schr. stelt vervolgens aan de orde, of de controverse zulke afmetingen zou kunnen aannemen, dat ze zou leiden tot een militair conflict. China beschuldigt de S.U. ervan in 1962 meer dan 5000 grensincidenten te hebben veroorzaakt en maakt territoriale aanspraken op Oost-siberische grensprovincies, die naar de mening van Peking in de 19e eeuw op onrechtmatige wijze in Russische handen zijn gekomen. Het omstreden gebied omvat o.m. de kustprovincie ten n. van Wladiwostok en delen van centraal-Azië. Dat de S.U. deze aanspraken serieus neemt, wordt aangetoond uit een verslag van een oefening door Sovjet-strijdkrachten in de kustprovincie, gebaseerd op Chinese agressie.

De belangrijkste factor m.b.t. een militaire krachtmeting is de onderlinge krachtverhouding. Zowel de S.U. als China beschikken over een enorm staand leger; kwalitatief is de S.U. echter China verre de baas. Het Sovjet leger (140 divisies) is grotendeels gemechaniseerd, China beschikt op 120 infanteriedivisies over slechts 4 tankdivisies. De helft van de Chinese divisies beschikt niet over het organieke regiment veldartillerie. V.w.b. de tactische luchtmacht is de numerieke verhouding in redelijk evenwicht (S.U. 3000, China 2500). China beschikt echter over geen recentere toestellen dan de Sovjet MIG-19 en de IL-28. Indonesië en Egypte hebben in feite modernere vliegtuigen dan China. Tegenover een Sovjetvloot van 400 onderzeeërs, 14

kruisers, 90 jagers en 700 marinevliegtuigen beschikken de Chinezen over 4 jagers en 20 à 25 onderzeeërs. Onder deze omstandigheden is het duidelijk dat China geen heil kan zien in het forceren van een militair conflict met de S.U. Vandaar dat bij alle territoriale aanspraken steeds wordt beklemtoond, dat dit een aangelegenheid is die met vreedzame middelen en op lange termijn moet worden geregeld.

Wat weerhoudt Rusland ervan zijn enorm militair machtsverwicht t.o.v. China te gebruiken? Het zullen voorlopig wel vooral de politiek-psychologische reacties zijn, die de S.U. van een dergelijk optreden terughouden. Toch is schr. van mening, dat een korte strafexpeditie, om China tot de orde te roepen, tot de reële toekomstmogelijkheden behoort.

Theoretisch is het mogelijk, zowel voor de Russen als voor de Amerikanen, om d.m.v. een precisiebombardement met conventionele middelen, een tien- tot twintigtal centra van militair resp. militair wetenschappelijk belang, te elimineren. Een dergelijk bombardement op de belangrijkste nucleaire centra, zou de Chinese ontwikkeling c.q. productie van kernwapens weer tal van jaren terugzetten.

Schr. is ervan overtuigd dat, als de Russen het besluit zouden nemen China op krachtige wijze de les te lezen, alleen het hierboven vermelde optreden tot de reële mogelijkheden behoort.

Hoe staat het met de Chinese nucleaire ontwikkeling? Het tot explosie brengen van een enkel experimenteel wapen (oktober 1964) betekent niet dat China plotseling tot de nucleaire wereldmacht behoort. Naast de productie van kernwapens moet men ook beschikken over de middelen om de wapens op het doel te brengen. De Chinezen bezitten hiertoe alleen ca. 20 vliegtuigen van het type TU-4, een toestel dat langzaam en kwetsbaar is, in het bijzonder t.o.v. grond-lucht geleide projectielen, waarover Nationalistisch China reeds beschikt en waarmee op korte termijn ook India zal zijn uitergest. Schr. ziet China de eerste 15 tot 20 jaar niet als een nucleaire macht van betekenis en concludeert dat, ofschoon de explosie van oktober 1964 het aanzien van China bij de Aziatische en Afrikaanse landen enorm heeft doen stijgen, de militaire krachtverhouding met de S.U. daardoor niet is gewijzigd.

In hoeverre zal de verhouding Rusland-China worden beïnvloed door de laatste paleisrevolutie in Moskou? Schr. is van mening dat de nieuwe leiders weliswaar zullen trachten een verder afglijden van de Russisch-Chinese betrekkingen te voorkomen, doch overigens niet bereid zijn concessies te doen aan Mao Tse Toeng, op grond waarvan herstel van de goede betrekkingen mogelijk zou zijn. Niets wijst erop dat het nieuwe tweemanschap beoogt, de Chinese filosofie omtrent de functie van de oorlog in het communistische wereldbeeld over te nemen, dan wel de wapenleveranties te hervatten. De Russische internationale politiek is nog steeds gebaseerd op de volgende pijlers.

1. Vermijd een militaire botsing met de V.S. en de NAVO.
2. Vermijd verdere spreiding van kernwapenbezit (anti-proliferatie).
3. Verzwak het westen door beïnvloeding van de (nieuwe) landen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika. Het zijn de eerste twee principes die door China worden bestreden; op het derde punt beconcurreren beide landen elkaar. Rusland heeft hier het voordeel, in staat te zijn op grote schaal met wapens te kunnen steunen.

China, dat het zijn technische steun niet koppelt aan de diplomatieke status, hetgeen in de ontwikkelingslanden, vooral in Afrika, zeer op prijs wordt gesteld.

Hoewel het uiteraard niet mogelijk is de afloop van het geschil te voorspellen, kan wel worden gesteld dat het evenwicht tussen het aan Russische zijde enorme territorium en de momentele militair-technische superioriteit, en het aan Chinese zijde steeds groeiend bevol-

kingsgetal en toekomstig militair potentieel, een situatie schept, die zowel de kans tot explosie als de mogelijkheid tot bevestiging van de status-quo in zich bergt; een soortgelijke situatie dus als, op grond van de nucleaire afschrikking, reeds bestaat tussen de V.S. en de S.U.

„The Sino-Soviet Dispute”, door M. Mackintosh, in „Survival”, oktober 1965
H.W.

De ontwikkeling van het tankwapen in verschillende landen

(Vervolg van blz. 549/1965)

Sovjet-Unie

In het begin van deze eeuw werden in Rusland, evenals in de Westeuropese landen, individuele pogingen ondernomen om gepantserde gevechtsvoertuigen te ontwikkelen, zonder dat het belang van deze toekomstige strijdmiddelen werd onderkend. Noch in technische kringen noch in hogere staven van de krijgsmacht had men hiervoor enige belangstelling. Daarbij kwam dat de zware industrie, vooral v.w.b. de productie van vrachtauto's en tractoren, tot het einde van de jaren '20 nog dermate in de kinderschoenen stond, dat het technisch onmogelijk zou zijn geweest tot een tankproductie te komen. Zelfs de bij het begin van de Russisch-Japanse oorlog door de overste Nakaschidse ontworpen pantserwagens moest in Frankrijk worden gebouwd en vandaar aan Rusland geleverd.

Met uitzondering van een klein rupsvoertuigmodel en enkele, van een gepantserde ombouw voorzien, half-rupstractoren werden tijdens de Eerste Wereldoorlog dan ook uitsluitend pantserwagens gebouwd. Veeleer moeten de pantsertreinen die tijdens deze oorlog en de daaropvolgende burgeroorlog vaak met succes werden ingezet als de voorloper van het Sovjet-tankwapen worden beschouwd. De basis voor de eigenlijke tankontwikkeling werd gevormd door tijdens de burgeroorlog buitgemaakte Westerse tanks waaronder enkele Franse Renaults. Door deze laatste eenvoudigweg na te bouwen ontstond de eerste Sovjet-tank „Strijder voor de vrijheid, Kameraad Lenin” genaamd. Het ontwerpen van tanks en de grondslagen voor hun inzet zijn sterk onderhevig geweest aan Westerse invloeden. In het bijzonder moeten hierbij worden vermeld de Duitse beproevingen op technisch en tactisch gebied die van 1922 af in Kazan aan de Wolga plaatsvonden. Aanvankelijk waren de Sovjets gedwongen met het nabouwen van buitenlandse tanks voort te gaan. Zo waren de lichte tanks MS1 van 1927 en T26, de T27 en de tanks van de BT-klasse uit de jaren '30 imitaties van resp. de Renault, de Britse 6-tons Vickers, de Britse Carden-Lloyd en de Amerikaanse Christietank. Nadat door het eerste 5-jarenplan van 1929 de industrialisatie een aanvang had genomen, heeft het nog tot 1932 geduurd voordat met een zelfstandige productie werd begonnen.

Tussen 1930 en 1940 waren de tanks van de BT-klasse het meest bekend. De BT2 bv. was uitgerust met een 400 pk vliegtuigmotor van het type Liberty en had als bewapening een 37 mm kanon en een mitrailleur. De actieradius van deze 11-tons tank bedroeg op de weg 100 km als van de rupsbanden werd gebruik gemaakt en 150 km als de rupsbanden waren verwijderd. De voornaamste tekortkomingen waren de onvoldoende bewapening, de te kleine gevechtsruimte en

het ontbreken van radioverbinding. In 1938 werden enkele BT5-tanks met een dieselmotor uitgerust. Hieruit ontstond een nieuw type, de BT7M, die van 1939 af in serieproductie werd vervaardigd. Uit deze tijd dateert de voor het Sovjet-tankwapen typerende voorliefde voor dieselmotoren.

Een tweede type uit deze periode dat niet onvermeld mag blijven is de lichte tank T26, die in grote aantallen in de Spaanse burgeroorlog werd ingezet. Het loopwerk van deze tank diende als basis voor een groot aantal andere rupsvoertuigen. Behalve de luchtgekoelde motor waren de voornaamste kenmerken van deze tank een 4,5 cm (in sommige uitvoeringen zelfs een 7,62 cm) kanon en een radio. De na 1937 gebouwde T26's hadden een kegelvormige toren en een schuin geplaatste pantsering van de romp.

Buiten de bovengenoemde beschikte het Rode Leger ook nog over de middelzware tank T28, de zware tank T35 en een groot aantal kleine en amfibische tanks en pantserwagens. Gegrond op de ervaringen in Spanje en Finland en in het bijzonder door de voortdurende verbetering van de tankbestrijdingswapens werden de Sovjets gedwongen zwaarder gepantserde tanks te ontwikkelen. Zo ontstond de 28-tons tank T46-5 (T111), waarvan het 60 mm dikke pantser ondoordringbaar bleek voor 37 mm antitankgranaten. Ook werd bij de constructie van de nieuwe lichte tank BT-IS een totaal andere vormgeving van toren en romp beproefd. Deze beproeving leidde via de A20, de A30 en de T32 tot de bouw in 1940 van de beroemde T34. Een jaar daarvoor was de zware tank KW1 in de bewapening opgenomen, die werd opgevolgd door de KW2 die i.p.v. een 76 mm kanon met een 152 houwtisser was bewapend. De voornaamste componenten van de dieselmotoren van de T34 en de KW waren onderling verwisselbaar, waardoor de productie en het herstel werden vereenvoudigd. Beide typen werden met brede rupsbanden uitgerust waardoor de bodemdruk verminderde en de terreinvaardigheid aanmerkelijk werd verhoogd.

Omdat de Duitse tank IV zowel qua beweeglijkheid als bewapening niet tegen deze beide Russische tanks was opgewassen werd Duitsland gedwongen tot de ontwikkeling van de tanks van het type Panther, Tiger en Königstiger met grotere kanonnen, tot verbetering van het antitankgeschut en tot invoering van de hollelading tanknabijbestrijdingswapenen. De T34/76 had een gewicht van 28 t en was bewapend met een 76 mm kanon met hoge aanvangssnelheid en twee mitrailleurs. De maximumsnelheid bedroeg 55 km en het afstands-bereik was 150 km. De uit de KW1 ontwikkelde KWIS werd van midden 1943 af van een zwaardere pantsering (tot 100 mm) voorzien en met een 85 mm kanon bewapend. Ook de T 34/85 en de IS-1-tank

werden van een 85 mm kanon voorzien. Uit deze laatste werd de 45-tons IS-2-tank ontwikkeld die in de Tweede Wereldoorlog als de beste tank van het Rode Leger gold en met een 122 mm kanon was uitgerust.

Door de snelle opmars van het Duitse leger in het begin van de veldtocht tegen Rusland werden de Sovjets gedwongen hun tankproductiebedrijven naar de Oeral en naar Siberië te verplaatsen. Toch gelukte het hen betrekkelijk snel een hoge tankproductie op gang te brengen. Volgens Sovjet-gegevens werden gedurende de laatste 3 oorlogsjaren per jaar 30.000 tanks en andere rupsvoertuigen geproduceerd, waarmee de Duitse productie uit die periode verre werd overtroffen. Als verdere ontwikkeling van de T34/85 werd nog voor het einde van de oorlog een nieuwe tank, de T44, in productie genomen, die als een voorloper van de in 1950 uitgekomen T54 kan worden beschouwd. Deze T54 wordt als het voorlopige eindresultaat van de T34-serie beschouwd. Het is zeker dat door deze zeer goede gevechtstank de NAVO-landen werden gedwongen ook van hun kant de tankontwikkeling te stimuleren. Vooral de toren van de T54 is qua vormgeving zeer geslaagd. Het 10 cm kanon van deze 38-tons tank is in vuurkracht gelijk aan de kanonnen van alle andere tanks tot een gewicht van 50 t. Opvallend zijn voorts de actieradius van 350 km, het lage silhouet en de grote terreinvaardigheid. Deze tank kan in korte tijd voor onder-wateroperaties worden gereedgemaakt en is natuurlijk uitgerust met een dieselmotor. De hoge productiecijfers duiden erop dat de T54's en masse zullen worden ingezet en het conventionele schokvermogen van het Rode Leger vormen.

De uit het IS-type ontstane T10-tank moet ook als een zeer geslaagde constructie worden beschouwd. Deze 50-tons tank beschikt over een 122 mm kanon dat ook boven de 2000 m met succes vijandelijke tanks kan bestrijden. Daar de T10 de standaardtank is voor de tankregimenten van de tankdivisies, moet hij als de sterke vuist van de Sovjetgevechtseenheden worden beschouwd.

Evenals bij de technische ontwikkeling is de invloed van het buitenland t.a.v. de tactische opvattingen over het gebruik van het tankwapen onmiskenbaar; daarbij wordt echter getracht deze aan de mentaliteit en de opbouw van het Rode Leger aan te passen. In het begin van de jaren '20 werd, analoog aan de ervaringen van de Eerste Wereldoorlog, de ondersteuning van de infanterie als hoofdtaak voor het tankwapen gezien. In de infanterievoorschriften van 1927 werd de inzet van tanks uitsluitend behandeld in nauwe samenwerking met de infanterie. Pas na 1928 begon men zich met de gedachten vertrouwd te maken aan tankeenheden zelfstandige opdrachten te verlenen, zoals inzet in het vijandelijke achtergebied, optreden tegen de vijandelijke artillerie en ontwrichting van de verzorging. In 1929 werd met de oprichting van gemotoriseerde eenheden begonnen en er werd een gemotoriseerd regiment geformeerd dat over een tankbataljon, een infanteriebataljon, een batterij artillerie en een gepantserde transporteenheid beschikte. In de daaropvolgende jaren werd hieruit een gemotoriseerde brigade gevormd, bestaande uit 2 tankbataljons, 2 gemotoriseerde infanteriebataljons, 1 verkenningsseenheid, 1 afdeling artillerie en enkele speciale eenheden. Reeds in 1932 werd op deze grondslagen het gemechaniseerde korps Kalinowski samengesteld, waarin o.m. ca. 500 tanks, meer dan 200 pantserwagens en 60 stukken ge-

schut waren opgenomen. Voorts beschikten de infanterie- en cavaleriedivisies over zelfstandige tankbataljons en gemechaniseerde afdelingen artillerie. De eerste pantserdivisie van het Rode Leger bestond uit twee pantserbrigades en een infanteriebrigade. De pantserbrigade bestond uit 3 tankbataljons van ieder 31 tanks, een gemotoriseerd infanteriebataljon en een gemengd bataljon o.m. omvattende een luchtdoelbatterij en een geniecompagnie. Deze ontwikkeling leidde in 1935 tot de vorming van het gemotoriseerde en gemechaniseerde korps, dat tot zelfstandige gevechtshandelingen in staat moest worden geacht. Vooral onder invloed van de ervaringen uit de Spaanse burgeroorlog gingen de Sovjets in 1937 ertoe over hun gepantserde formaties op te heffen en de vrijkomende eenheden als ondersteunende wapens aan de infanteriedivisies toe te voegen, iets waarvan zij in het begin van de Tweede Wereldoorlog de wrange vruchten hebben geplukt. Eerst na de successen van de Duitse pantsereenheden in Polen en Frankrijk gingen zij weer tot reorganisatie over en werden pantsereenheden geformeerd, die ongeveer met de Duitse pantserdivisies overeenkwamen. Deze reorganisatie was echter bij de aanvang van het Duits-Russische conflict in volle gang zodat de reeds gevormde eenheden te weinig in aantal en te slecht geoefend waren om met succes op te kunnen treden. Na de vernietiging van het belangrijkste deel van de Sovjet-tankmacht in 1941 kwam de heropbouw van het tankwapen slechts langzaam op gang. De ter beschikking zijnde tanks werden hoofdzakelijk ter ondersteuning van de infanterie ingezet. Eerst in het verdere verloop van de oorlog gingen de Sovjets weer ertoe over grotere gepantserde eenheden te formeren. Ongeveer na juli 1943 werden deze aan het front ingezet. Zij waren geformeerd uit de tot dan toe zelfstandige pantserbrigades. Deze brigades bestonden uit 3 tankbataljons à 21 tanks per bataljon en een gemotoriseerd infanteriebataljon. Bovendien werden aan deze nieuw geformeerde eenheden een of meer gemotoriseerde infanteriebrigades toegevoegd en zij kregen de beschikking over eigen artillerie. Deze pantserkorpsen werden in het verdere verloop van de oorlog op grond van de opgedane ervaringen omgevormd tot tankdivisies van een vaste samenstelling.

Hieruit ontwikkelde zich na de oorlog de Sovjet-tankdivisie, type 1950. Deze bestaat uit 3 middelbare tankregimenten, 1 infanterieregiment, 1 zwaar tankregiment en 1 artillerie-eenheid. Beide soorten tankregimenten bestaan uit 3 tankbataljons van ieder 21 tanks en 1 infanteriebataljon. Het infanterieregiment bestaat uit 3 infanteriebataljons in gepantserde wielvoertuigen, 1 afdeling artillerie en 1 gemengde granaatwerperafdeling. Voorts werden gemechaniseerde divisies geformeerd, bestaande uit 3 gemechaniseerde regimenten, 1 middelbaar en 1 zwaar tankregiment en 1 artillerieregiment. Sedert 1958 zijn alle eenheden van het Rode Leger gepantserd.

Het Sovjet-leger is qua bewapening en vuurkracht zeker niet de mindere van de legers uit de Westelijke landen. Het is echter de vraag of de soldaten van het Rode Leger reeds het peil hebben bereikt om deze technische mogelijkheden volgens de moderne tactische opvattingen uit te kunnen buiten.

„Internationaler Überblick über Entwicklung und gegenwärtigen Stand der Panzerwaffe des Auslandes“, door Maj.i.G. W. Heyd en Maj. dr. Radke, in „Kampftuppen“, oktober 1965 F.A.v.d.P.

Beslissingen in de nationale defensiepolitiek

In theorie verloopt de besluitvorming voor een bewapeningsprogramma op lange termijn als volgt:

- het door een regering aanvaarden van een buitenlandse politiek op lange termijn;
- het vaststellen van o.a. een militaire strategie op basis daarvan;
- keuze van de meest geschikte wapensystemen daartoe.

In de praktijk zijn de problemen, als gevolg van het grote aantal veronderstellingen en van belang zijnde factoren, aanzienlijk meer complex.

Neem bv. de toestand in de V.S.! Toen McNamara — tot dan president van het Ford-Concern — werd aangesteld tot minister van defensie, introduceerde hij voor het oplossen van militaire vraagstukken begrijpelijkerwijs de in de industrie gebruikelijke analytische en mathematische methodes, met het motief dat de besluitvorming te moeilijk zou zijn voor het menselijke verstand. Elektronische rekenapparatuur zou deze taak moeten overnemen. Nu waren deze middelen reeds lange tijd ook op het militaire gebied in gebruik — bv. voor „operational research” — doch de daarin gebruikte gegevens berusten op harde feiten. Bij het maken van een keuze tussen mogelijk te volgen strategische gedragslijnen worden echter factoren ingevoerd, die niet mathematisch zijn uit te drukken. In dit verband moet worden gewerkt met hypothetische parameters, die slechts op een algemene, rationele wijze kunnen worden vastgesteld door een intuïtieve benadering door specialisten.

De hieruit voortvloeiende controverse liep in 1963 hoog op en kwam tot uiting in de uitlatingen van Admiraal Anderson m.b.t. het beschouwen van civiele wetenschapsmensen als specialisten op het gebied van de

zeeoorlog en het antwoord van McNamara, dat de Chefs van Staven zich uitsluitend dienen te beperken tot militaire adviezen en zich niet op technisch en financieel gebied mogen begeven. De meningsverschillen bereikten hun hoogtepunt bij de beslissing aangaande de nuclearisatie van de vloot. Na een studie van de beproevingsresultaten van het vliegdekschip „Enterprise”, besloot McNamara in 1963, dat de volgende schepen niet met reactoren zouden worden uitgerust, daar zulks financieel voordeliger zou zijn. Reeds in hetzelfde jaar werd door de Amerikaanse scheepsbouwindustrie aangeboden, zusterschepen van de Enterprise te bouwen die slechts 20% duurder waren, dan een vergelijkbaar niet-nucleair vliegdekschip; in 1964 kwam zelfs een ontwerp ter tafel dat goedkoper zou zijn! Hieruit blijkt het grote gevaar van het geven van prioriteit aan technische, economische of financiële aspecten boven de tactische en strategische overwegingen. De technische vooruitgang toonde hier de enorme blunder aan, van beoordeling uitsluitend op kostenbesef. De tactische voordelen van een nucleair vliegdekschip kunnen nog goeddeels mathematisch worden vastgesteld, maar hoe zou de politieke, strategische en psychologische superioriteit ervan ooit in parameters kunnen worden uitgedrukt?

Alleen al dit voorbeeld mag worden gezien als een bewijs voor het feit, dat zelfs de modernste mathematische analyse — ondanks alle hulpmiddelen — nooit systematisch het strategische en tactische inzicht, het oordeel en zelfs het doodgewonde gezonde verstand van de goede beroepsofficier kan vervangen.

„*Sur quoi baser les décisions de défense nationale*”, door *Contre-Amiral Lepotier*, in „*Revue Militaire Générale*”, november 1965

R.H.

Voorstellen voor een nieuwe organisatie van de landsverdediging

Zodra over een organisatie wordt gesproken, dient daarbij voorop te worden gesteld, dat deze steeds *middel* en geen *doel* moet zijn. De organisatie van de landsverdediging moet dan ook worden vastgesteld op basis van de plannen m.b.t. de defensie. Deze problemen zijn mede beïnvloed door de mogelijke doelstellingen van de tegenstander en de opvattingen en inzichten van de bondgenoten.

De bedreiging van de Bondsrepubliek ligt zowel op het gebied van een gewapend conflict, als op dat van de subversieve oorlogvoering. Zowel de methodiek als de daarbij toegepaste middelen voor de oplossing van de defensieproblematiek, zijn in hoofdzaak van wetenschappelijke aard. Iedere benadering van een organisatie van de landsverdediging dient derhalve te berusten op de volgende thesen.

a. Indien de theorie van de „totale oorlog” wordt aangehangen, moeten alle daaruit voortvloeiende consequenties worden aanvaard. Dit impliceert een integratie van de militaire en civiele middelen van een staat, of van een bondgenootschap.

b. Indien de theorie van de „subversieve oorlogvoering in vrede” wordt aanvaard, moeten hieruit organisatorische consequenties worden getrokken; deze vorm van oorlogvoering is namelijk geen militair probleem. Hierbij dient echter te worden gerealiseerd, dat de

nucleaire, de conventionele en de subversieve oorlogvoering niet ieder een eigen, los van elkaar staande strategie zouden vereisen; zij moeten met elkaar in relatie worden gebracht.

c. De theorie van de „wetenschap als hoofdelement in de oorlogvoering” is niet houdbaar, indien niet als consequentie daarvan, de wetenschap tevens een belangrijke rol wordt toegekend bij het bepalen van de strategie.

d. De theorie van de „noodzaak van bondgenootschappen” kan niet worden gehanteerd, zonder het scheppen van speciale organen, die zich bezighouden met problemen als de integratie van staven, het tenietdoen van de steeds bestaande breekpunten, enz.

De huidige organisatie van de landsverdediging in de Bondsrepubliek voldoet in deze in geen enkel opzicht aan de eisen des tijds. De militaire en civiele leidinggevende organen zijn streng gescheiden, de overkoepelde commissies onvoldoende. In 1914 werd een dergelijke constructie in Frankrijk als modern aangemerkt! Met name v.w.b. de subversieve oorlogvoering bestaan beslist te weinig bestrijdingsmogelijkheden, door het ontbreken van coördinerende leiding.

Als eis voor een goede coördinatie moet worden gesteld, dat één man verantwoordelijk dient te zijn voor het totale gebied van de landsverdediging in de ruim-

ste zin. Hij dient daartoe de volgende factoren te kennen en in staat te zijn deze in hun juiste relatie te evalueren:

- de defensiepolitieke en militaire toestand in eigen land en bij de bondgenoten;
- de eigen en vijandelijke militaire toestand;
- de binnenlandse en met name moreel-psychologische toestand van het eigen volk, de tegenstander en de bondgenoten;
- de politieke, strategische, economische en financiële problemen van het bondgenootschap als geheel;
- de wisselwerking van strategische mogelijkheden en wetenschappelijke ontwikkelingen.

Slechts op basis hiervan is een gebundeld richten van alle noodzakelijke machtsmiddelen op de subversieve oorlogvoering en de beginfase van een gewapend conflict mogelijk. Moeilijk kan worden ontkend, dat hier toe een aanzienlijke staf van medewerkers zal zijn vereist. De organisatie van een dergelijke staf moet be-

rusten op 7 deelgebieden: bondgenootschappelijk, operationeel, civiel, subversief, economisch, technisch en psychologisch.

De inpassing van een dergelijke staf zou mogelijk op 3 manieren kunnen plaatsvinden:

- bij het ministerie van defensie;
- bij een nieuw te vormen ministerie;
- bij het bureau van de bondskanselier.

Alle mogelijkheden hebben hun eigen voor- en nadelen. Een opleiding van het voor een dergelijke staf benodigde personeel zou zeer goed kunnen geschieden, door een vorming analoog met die van de huidige generale-stafofficieren, eenvoudig door het toevoegen van de studie van die onderwerpen, die thans nog geheel in het civiele en wetenschappelijke gebied liggen.

„Vorschläge zu einer neuen Organisation der Landesverteidigung“, door Kl. Seemann, in „Wehr-Wissenschaftliche Rundschau“, oktober 1965 R.H.

Balans zonder evenwicht?

Het zou een psychiater niet moeilijk vallen schizofrenie te ontdekken in de politiek van de huidige politieke grootmachten: tot de tanden gewapend, beweren beide slechts defensief te denken en te handelen. Zowel voor de NAVO als voor het Warschau-pact geldt, dat ze defensief zijn ingesteld. Waarschijnlijk zijn de beweringen van beide zijden in deze zin ook wel werkelijk gemeend, maar niettemin gaat de bewapening steeds verder: het irrationele element doet zijn intrede! Om de uitgaven voor de bewapening te rechtvaardigen moet iedere partij immers wel volhouden, dat de andere liegt. Deze these is langzamerhand het kernpunt, het axioma, van de huidige wereldpolitiek geworden. Geen der partijen is ook maar erin geïnteresseerd, de waarheid van dit axioma aan te vechten.

De politieke strategie van beide blokken is derhalve defensief en hierop is de militaire strategie gebaseerd. Hoe komen nu de militair-strategische plannen tot stand? Tot voor kort ontsproten zij aan het brein van militaire specialisten. In het prille beginstadium zijn ze dat ook nu nog, maar reeds spoedig ondergaan ze een eigen ontwikkeling, als gevolg van het — overigens onvermijdelijke — in het geding brengen van wetenschap en techniek. Veelal — en met name in de V.S. — heerst de mening, dat een optimale strategie slechts langs cybernetische weg kan worden bepaald; één van de belangrijkste exponenten van deze theorie is bv. Herman Kahn (auteur van o.a. „On Escalation“!).

Bij het vaststellen van deze optimale strategie op mathematische wijze wordt gebruik gemaakt van de „speltechniek“. Het schema daarbij is in wezen zeer eenvoudig en berust op beantwoording van de vragen:

- a. wat is de tegenstander van plan te doen?
- b. welke middelen staan hem daartoe ter beschikking?
- c. welke eigen middelen kunnen daar tegenover worden gesteld?
- d. welke tegenmaatregelen zijn het meest gewenst?

De complicaties treden eerst op indien wordt ontdekt, dat deze vragen nog maar slechts gedeeltelijk kunnen worden beantwoord na verwerking van een onnoemelijk aantal detailgegevens!

Vraag a is slechts te beantwoorden op basis van een studie en analyse van de oostelijke militaire vaklitera-

tuur en de waarneming en interpretatie van de maatregelen op militair en politiek gebied. In de eerste plaats is het van belang te weten, of de S.U. een eventuele oorlog nucleair of niet-nucleair zal willen voeren. Uit diverse leidinggevende publikaties volgt overduidelijk dat:

— de Sovjet-Unie ervan is overtuigd, dat de oorlog nucleair zal zijn;

— de conventionele strijdkrachten niettemin een zeer belangrijke rol is toebedacht.

Belangwekkend is het, dat het Oostblok ook de praktische consequenties van dit denken heeft aanvaard! Zulks blijkt uit de beschikbare nucleaire en conventionele middelen. Een analyse daarvan leert, dat de Sovjets over voldoende raketwapens beschikken om ieder strategisch of psychologisch belangrijke object in het Westen te vernietigen. Bovendien wordt v.w.b. de conventionele middelen beschikt over ca. 5 miljoen man in actieve dienst, ca. 27 miljoen man aan reserves, ca. 71.000 tanks en ca. 15.000 vliegtuigen. Alle in Midden-Europa aanwezige divisies (alleen al 24 Sovjet-divisies, waarvan 10 grote pantsereenheden!) zijn modern uitgerust en veelal bewapend met materieel, dat beter is dan het Westelijke. De offensieve instelling ervan blijkt duidelijk uit de uitrusting van de genie-eenheden. De richtingen van de eventuele offensieven zijn in het Westen bekend.

De westelijke middelen zijn qua aantallen groter dan de aparte middelen van het Oostblok, maar hierop mag niet worden afgegaan.

In de eerste plaats zijn de nationale landstrijdkrachten slechts voor een gering deel onder bevel van de NAVO-organen. Vervolgens zijn deze strijdkrachten over de gehele wereld verdeeld, zulks in tegenstelling tot de strijdkrachten van het Warschau-pact, die zich op de „binnenlijnen“ bevinden. Ten derde bevinden de V.S. zich op ca. 6000 km van het waarschijnlijke zwaartepunt in een toekomstige oorlog (Europa!), terwijl de S.U. daar vlak bij ligt. Erger: de V.S. hebben verplichtingen in alle delen van de wereld, de S.U. kan zich daarentegen concentreren op Europa en doet dit ook. Tenslotte beschikt het Oostblok, dank zij het feit dat na 1945 niet tot ontwapening werd overgegaan, en de

relatief zeer lange diensttijd, over goed opgeleide reserves, die in het Westen in veel mindere mate beschikbaar zijn. De zeestrijdkrachten van de NAVO zijn ongetwijfeld veel sterker dan die van het Oostblok; slechts op het gebied van onderzeeboten is het omgekeerde het geval. V.w.b. de luchtmacht is het Westen in het voordeel op het gebied van de strategische bommenwerpers, de S.U. beweert echter een sterkere tactische luchtmacht te bezitten dit laatste is moeilijk te bewijzen, doch evenmin het tegendeel.

Het Westen is zeker de meerdere van het Oosten op het gebied van de intercontinentale raketten, hoewel de S.U. beschikt over de kernwapens met het grootste vermogen. De aantallen raketten voor middelbare afstand zullen ongeveer gelijk zijn, maar door het terugtrekken der wapens, uit o.a. Turkije, zijn de Sovjets v.w.b. de inzetmogelijkheden in het voordeel. Deze omstandigheden bewijzen de juistheid van de bewering van de NAVO-bevelhebber, dat een aanval van het Oostblok slechts kan worden weerstaan, na een mobilisatie van alle beschikbare reserves.

Welke strategische plannen bezit het Westen echter voor een dergelijk geval? Kort na de Tweede Wereldoorlog speelde in de V.S. een „periferie-verdediging” van het V.K. en Spanje een rol. Na het tot stand komen van de NAVO en het betrekken van West-Duitsland daarin, werd overgegaan tot het plan van een verdediging aan de Rijn. Met de toenemende kracht van de strijdkrachten van de Bondsrepubliek werd tenslotte de zg. „forward strategy” mogelijk, die voorziet in een verdediging aan het IJzeren Gordijn. Deze strategie wordt echter — zij het binnenskamers — nog steeds aangevochten.

Direct verbonden met de vraag waar de verdediging zal worden gevoerd, is het probleem hoe dit moet gebeuren. Eerst werd hiertoe — onder Eisenhower en Dulles — de methode van de „totale afschrikking”, de directe inzet van kernwapens, als de juiste beschouwd. Onder leiding van Kennedy en McNamara werd overgegaan tot het principe van de „getrapte afschrikking”, het voeren van een beleid van escalatie. Een twistpunt hierbij is onder de partners en de NAVO niet de ruimtelijke grens die moet worden getrokken voor het inzetten van kernwapens; deze moet — zo er al overeenstemming over bestaat! — toch absoluut geheim worden gehouden; wél wordt gedebatteerd over de termijn, die de tegenstander moet worden gelaten, om zich na een eerste agressie nogmaals op de conse-

quenties te bezinnen. In de V.S. denkt men daarbij aan een periode van 30 dagen. Deze opvatting ondervindt kritiek, met name van de Bondsrepubliek en Frankrijk. Hoewel Duitsland deels meegaat met de Amerikaanse opvatting, wil het deze termijn aanzienlijk verkorten, Frankrijk wijst zelfs de gehele gedachte van de „flexible response” volledig af op grond van de overweging, dat de Russische opmars op zijn vroegst in Frankrijk tot staan zou kunnen worden gebracht. Door Generaal Ailleret werd dan ook een strategie geformuleerd, die de oorspronkelijke totale afschrikking benadert. Hij is daarmee dezelfde mening toegedaan als o.a. Sokolovski, en het Westduitse standpunt gaat eveneens in zijn richting.

De Ailleret-strategie — en dit mag niet worden vergeten — is niet geheel op militaire overwegingen gebaseerd, zij moet tevens dienen als politieke rechtvaardiging voor de Franse „Force de frappe”. Hoewel uit nationaal oogpunt nog te verdedigen, is deze „Force de frappe” in bondgenootschappelijk verband een verspillen van krachten: zelfs na beëindiging van het gehele programma omvat ze nog niet meer dan 1/50 van het gehele NAVO-potentieel op nucleair gebied!

Samenvattend kan worden gesteld:

- beide tegenstanders verklaren, niet te zullen aanvallen doch zijn ervan overtuigd dat de ander zulks zal doen;
- de S.U. meent, dat een oorlog onvermijdelijk nucleair zal zijn;
- beiderzijds wordt zowel nucleair als conventioneel bewapend;
- het Oosten bezit ongetwijfeld een strategisch overwicht, dankzij het mogelijke optreden op de „binnenlijnen”
- het Westen bezit geen algemeen aanvaarde defensieve strategie.

Het huidige militaire evenwicht is derhalve zeer labiel en wordt beïnvloed door momenten van buiten de eigenlijke NAVO-sfeer (Vietnam, Russisch-Chinese conflict, enz.). Kan deze labiliteit door het Westen worden aanvaard? Veel wordt tegenwoordig aan de elektronische rekenapparatuur overgelaten, óók op het gebied van de beleidsbeslissingen. De morele verantwoordelijkheid voor de bestaande labiele toestand moet echter door de mens worden gedragen.

„Waage ohne Gleichgewicht?”, door Alois Winbauer, in „Wehr-Wissenschaftliche Rundschau”, december 1965
R.H.

Het Chinese communisme in Afrika

Het „gele gevaar” manifesteert zich sedert 1965 door de voortdurende en actieve invloed van een communistisch China in de Aziatische en Afrikaanse landen. De Chinese macht wordt met name in Afrika veelal gezien als een mogelijke wraakneming van de gekleurde rassen.

De eerste Chinese penetratie in Afrika vond plaats via Egypte en sedert 1955 is deze steeds vergroot en versneld. Kenmerkend voor omvang en tempo zijn de diplomatieke verdragen met Egypte, Marokko, Ghana, Guineë, Mali, Algerije en Senegal. In 1963 maakte Tsjoe-en-Lai door een goed georganiseerde reis opnieuw vele vrienden in dit werelddeel; voorts moedigde de Franse erkenning van het Peking-regime de

voormalige Franse koloniën aan, zich eveneens tot China te wenden. Momenteel zijn er 17 Chinese ambassades of legaties in Afrika, nog afgezien van een zeer groot aantal agentschappen en missies, die zich bezighouden met velerlei activiteiten op het gebied van handel, technische hulp en militaire steunverlening. Een aantal Afrikaanse landen is echter anti-Chinees, met name Ivoorkust, Nigeria, Opper-Volta, Madagascar, Leopoldville Kongo en vanzelfsprekend Angola, Moçambique en Zuid-Afrika.

Voor hun propaganda maken de Chinezen in hoofdzaak gebruik van radiouitzendingen in de landstalen en zij overtreffen de Russen verre in aanpassingsvermogen, discrete en diplomatieke gaven. Zij spelen op de fouten

van het Europese kolonialisme, prediken de broederschap van de gekleurde rassen tegen alle blanken en brandmerken de V.S. als helper van de vroegere koloniale overheersers. Zij beweren — volledig ten onrechte, maar wie weet dat? — dat China nooit een koloniale macht is geweest en dat de Chinese plan-economie een groot succes is. Vanzelfsprekend zwijgen ze over hun mislukkingen, hun moeilijkheden en de enorme prijs aan mensenlevens die reeds is betaald. Bijgevolg heeft China ongetwijfeld reeds thans een groot prestige in Afrika verworven: er is een „Chinese mythe” aan het ontstaan.

Men kan zich afvragen, waarom China zich richt op een gebied dat zo ver is verwijderd en zulk een geringe economische waarde vertegenwoordigt. Klaarblijkelijk stoelt dit streven op een drang naar machtsexpansie, door bekering tot de Chinese vorm van het communisme van volken over de gehele wereld. Het doel daarvan is, alle westerse invloed — nuttig of niet —

uit te schakelen en Peking in de gedachtenwereld te vestigen als het Mekka van een nieuwe religie voor alle gekleurde rassen.

Strategisch gezien zal de invloed in Algerije, Zanzibar en Akkra bv. tenslotte kunnen leiden tot het bezit van bijzonder geschikte bases voor geleide raketten, gericht op het hart van Europa. Op kortere termijn kan worden overgegaan tot het vormen van communistische regeringen in diverse Afrikaanse staten en het komen tot een nauwe militaire samenwerking daarmede. Daar Noord-Afrika de natuurlijke bescherming vormt voor het Middellandse-Zeegebied, is iedere communistische invloed daar een directe bedreiging voor Europa en de NAVO. Met stelligheid kan in verband met dit alles dan ook worden beweerd, dat de Chinese Volksrepubliek het meest wordt bevoordeeld door de huidige dekolonisatie van Afrika.

„La Chine communiste présente en Afr.que”, door P. Schneyder, in „Revue Militaire Générale”, november 1965 R.H.

Ontwikkeling van de ruimtevaart en haar militaire betekenis

Steeds weer wordt van alle zijden nadrukkelijk verklaard, dat de verovering van de ruimte slechts vreedzame doelen nastreeft; de publieke opinie is gerustgesteld: algemeen is men ervan overtuigd, dat de ruimtevaart bijdraagt tot de wetenschap en de praktische toepassingen daarvan.

Niettemin hebben vele aspecten van de ruimtevaart wel degelijk militaire betekenis: de strijdkrachten zijn van nature geïnteresseerd in de vraag hoe de mogelijkheden van deze nieuwste ontdekkingsgebieden bij de landverdediging van de diverse staten kunnen worden toegepast. Belangrijker is nog, dat slechts de ontwikkeling van militaire langeafstands-raketten de weg heeft gebaad tot de huidige constructie van raketten en satellieten voor wetenschappelijk onderzoek; de Gemini-cabines werden gelanceerd met een TitanII-raket van de U.S. Air Force!

Vanzelfsprekend zijn de V.S. verontrust door de Russische successen op het gebied van de ruimtevaart. Worden de ontdekkingen in de S.U. absoluut geheim gehouden, de Russen verklaren openlijk over raketten te beschikken, die ieder willekeurig punt op de aarde kunnen treffen; bovendien zouden zij beschikken over een „absoluut wapen”, gebaseerd op het gebruik van militaire aardsatellieten. De Russische vorderingen betekenen ongetwijfeld een bedreiging van de Amerikanen en bijgevolg werd ook het ruimtevaartprogramma in de V.S. versneld. De militaire activiteiten aan beide zijden blijven daarbij niet beperkt tot dicht bij de aarde, zij strekken zich uit tot de interplanetaire ruimte. Dicht bij de aarde — tot een afstand van ca. 500 km — is militair gebruik van de mogelijkheden voorshands bijzonder eenvoudig: de gegevens, verstrekt door de wetenschappelijke aardsatellieten, kunnen zonder meer voor militaire doeleinden worden toegepast bij weersvoorspellingen, navigatie van schepen en vliegtuigen, verbindingen via telefoon en televisie en waarneming van activiteiten in het gebied van de tegenstander via fotografie en televisie. Bovendien zijn de algemene gegevens van belang, de door het gebruik van satellieten reeds bekend werden, zoals de omstandigheden in de

ruimte, kosmische straling, zonne-energie, kernvoortstuwing, biologische en psychologische effecten op de mens in de ruimte. Al deze kennis is thans reeds samengebundeld in aardsatellieten zoals de Gemini, waarin twee of meer mensen wekenlang kunnen leven, instrumenten bedienen, waarnemen, zich buiten de cabine begeven en naar de aarde terugkeren wanneer zij dat wensen. Deze „ruimtelaboratoria” zouden kunnen samenwerken met geautomatiseerde aardsatellieten, waardoor een volledige en voortdurende waarneming van de aarde zou zijn verwezenlijkt. Alle aardsatellieten zijn echter tot nu toe onbewapend geweest.

In de interplanetaire ruimte is het succesvolle experiment met een stationaire communicatiesatelliet (Early Bird) van bijzonder belang, daar dit heeft geleid tot een plan voor een militair systeem van onbemande stationaire satellieten op strategisch belangrijke plaatsen in de ruimte, op een afstand van meer dan 30.000 km. Op nog grotere afstand zijn zowel de S.U., als de V.S. bijzonder geïnteresseerd in een nadering van de maan; hiervoor zijn grotere raketten, betere fotografische faciliteiten en geautomatiseerde landingssystemen nodig. De militaire waarde van de maan als basis is echter nog niet duidelijk. De Amerikanen hopen met een Saturnus V in 1970 op de maan te kunnen landen en in 1980 een exploratie daarvan uit te voeren door een expeditie van drie man, die drie maanden op het maanoppervlak zouden verblijven. Interplanetaire reizen naar Venus en Mars worden in 1982 mogelijk geacht, en in 1984 zou het inrichten van een basis op Mars moeten plaatsvinden.

Europa werkt op een wat meer bescheiden schaal aan de ruimtevaart. De EUROSPACE-organisatie moet de industriële inspanning van alle Europese landen samenbundelen, daar uiteraard slechts op deze wijze belangrijke resultaten bij een dergelijk ondernemen mogen worden verwacht.

„Tendances et réalisations militaires en politique spatiale”, door J. Gandilhon, in „Revue Militaire Générale”, december 1965 R.H.